

Archiwum i Biblioteka Armii Krajowej

osob. i służył

87-100 Toruń, Podstawa 29, tel. 004: 56 65 22 186

e-mail: apax@wp.pl; www.zawacka.pl

NIP 956 16 20 127; REGON 870502736

KRS 00000 41692

Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

oprac. A. Młodska 2013

*Materiały wspomn. do zbiorów E. G. III 1871
zaw. z lat 1883*

369

PHK
Będzin

**WAWSZCZAK
zam. DZIUBIŃSKA
BRONISŁAWA**

369

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — WAWSZCZAK

Bronisława

żon. DZIUBIŃSKA

I/1. Relacja ✓

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne

VI. Fotografie

I/1 Relacja

- Relacja własna [b-m.], [b. d.], rkpś, oryg. k. 3, s. 1-3
+ rkpś, kopia, k. 2 [w 4 egz.]

1) Dzielnica Bronińska - Nawaszczak.

p. Zgłobowice Białzynie.

2) a/ Instruktorstwo III stopnia stop. P WK mł. przesodu.

b/ Przydział organiz. (ostatni) R K U Białzinie Szewskiego

Funkcje: 1) instruktorka na obozie szkoleniowym dla wiejskich kobiet w celu przygotowania ich do Obrony Kraju Warszawa ul. Okopowa od 25 stycznia do 16 lutego 1939 r.

Komendantka kursu m. piew. Spasowska.

2) 1.3.1939 r. zgłoszenie się do pracy w P WK w Białzinie - m. p. Zofia Słomajer, Biała Kal. pracy Zofia Antonina - Bishop

Pracowników R K U nazwiska nie pamiętam: było dwóch kapitan i kapral. Główna praca bezpłatna organizowanie wykładów odesyłać na wypadek wojny - w Porębie, Łagiszy, Rogożniku.

organizowanie hufców szkolnych w Cieladzi i w szkole polst w Piaskach. Wykłady, szkolenie dziewcząt. Praca bezpłatna - otrzymane od burmistrza m. Cieladzi, - (30 zł miesięcznie)

b Koncentracja instruktorów w Warszawie ul. Grybowska

24 czerwca 1939 r. Szkolenie - wykłady -

Zapoznanie z sytuacją polityczną Polski - Konieczność służby pomocniczej kobiet w obronie Kraju.

2 czerwca 1939 r. koncentracja hufców szkół średnich na Centurii - Ławy p. Zawiesie Kom. Rejonowa Zawadzka.

Moja funkcja. Komendantka kompanii (60 osób)

✓ 13 lipiec 1939 r. - Obóz D.P.S w Łysolewie
 Komendantką p. Sadowską
 Pełnitelką funkcji instruktorki
 Stacjonaryjnym na pograniczu Czech.
 Trwał do 11 sierpnia 1939

Przeniesienie wojskowe administracji obojczy
 z Łysolew we Lwowie - Sniplow
 od 3 sierpnia do 28.08.1939 r.

Byłam uczestniczką a zarazem pełnitelką
 funkcji na kursu, za co otrzymałam
 stopień ^{podporucznik} młodszy. Wyglądało na to, że
 miałam być przesłana do Komendy Rejonu
 Kofna wsiadała na wózek.

Komendantką była ^{Staniśława} Maria Kruczkowa.

30 sierpnia i 31 września spędziłam
 w Komendzie Powiatowej
 Mobilizacja sił zbrojnych trwała.

Jeżdżałam na werwaniach Centrali PWK
 które mi uolchoobito.

3 września 1939 - masowa ewakuacja -
 polscy Niemcy zbiegli się do Bełżina
 To była niedziela - noc bezsenne spędzono
 na werwie, a potem rozkaz wyjazdu

Pożegnaniem się z rodziną i kolegami
 bombardowanie stacją na stacji

Przeżył tych dni mam opisane w pamiętniku
 9 września Niemcy zajęli pociąg którym jeżdżałam

3. Posiadaczem dokumentu wyscholenia P W K
 zdjęcie i notatki w pamiętniku.
 Wzawiska swoich przełożonych. Wymienia
 oprócz jednego, piękną postaci
 Marii Lowolzińskiej która porwała swoje
 wymowa i zapalenie do pracy w pracy P W K.
 Przeprowadziła - nie wymienia
 Stanisławy Kamaniewicz - która była
 komendantką kursu III stop dla instruktorów.
 Poolera okupacji o konspiracji
 nie należała. Szukaniem
 kontaktów na próżno - kiedy zolawato
 mi się że bóg mogła zacząć pracę
 nastąpiło masowe przesłuchanie
 znajomych.

Do Oświęcimia byłabym się dostała ^{przez brzośce}
 gdyby nie moja siostra, która wbiagała ^{grupa}
 Marię W. zagorzałcy niemieckiej - żeby dostać
 Spokój i nie demisjonowała mnie.

Poolera okupacji pomogłam bezinteresownie
 paru osobom w otrzymaniu now miejsca
 pracy samist wyjeżdża do Niemiec.
 Stuchaniem radia.

W niarłomości pancerzami w obieg
 To wszystko.

26 / 51

Relacja Bronisławy Dziubińskiej - Wawszczak

Sikorka, 28.3.74

1) Dziubińska Bronisława - Wawszczak

p. Ząbkowice Będzińskie.

2) a) Instruktorka III. stopnia, stop. PWK mł. przewodn.

b) Przydział organiz. (ostatni): RKU Będzin, Sączewskiego.

Funkcje: 1) instruktorka na obozie szkoleniowym dla Wiejskich Kobiet w celu przygotowania ich do obrony kraju - Warszawa, ul. Okopowa - od 25. stycznia do 16. lutego 1939r. - Komendantka kursu - st. przew. Spasowska.

2) 1.3.1939r. zgłoszenie się do pracy w PWK w Będzinie - przełożona instr. Zofia Honajer - Biała, kol. pracy: Żyłka Antonina - Biskup. Pracowników RKU - nazwisk nie pamiętam - było dwóch: kapitan i kapral. Gorączkowa praca bezpłatna, organizowanie wykładów, odczytów na wypadek wojny - w Porąbce, Łagiszy, Rogoźniku, - zorganizowanie hufców szkolnych w Czeladzi i w szkole podstawowej w Piaskach. Wykłady i szkolenie dziewcząt. Praca płatna - otrzymywałam od burmistrza m. Czeladzi - (30 zł. miesięcznie).

Koncentracja instruktorek w Warszawie, ul. Grzybowska 24. czerwiec 1939r. Szkolenie - wykłady - zapoznanie się z sytuacją polit. Polski - konieczność służby pomocniczej kobiet w obronie kraju.

2. czerwca 1939r. koncentracja hufców szkół średnich na Centurii - Łazy p. Zawiercie - Kom. Rejonowa Zawadzka. Moja funkcja: komendantka kompanii w składzie 60. osób.

13. lipiec 1939r. - Obóz D.P.S. w Godowie - komendantka p. Sadowska. Pełniłam funkcję instruktorki. Stacjonowałyśmy na pograniczu Czech. Trwał do 1. sierpnia 1939r.

Przeszkolenie wojskowe administracji ogólnej zdobyłam we Lwowie - Snopków od 3. sierpnia do 28.08.1939r.

Byłam uczestniczką a zarazem pełniłam funkcję szefa kursu, za co otrzymałam stopień mł. przewodniczki. Urzędowa nominacja miała być przesłana do Komendy Rejonu. - Wojna wisiała na włosku.

Komendantką była Maria Krukówna.

30. sierpnia i 31. oraz 1. wwrzesień spędziłam w Komendzie Powiatowej. Mobilizacja sił zbrojnych trwała. Ja czekałam na wezwanie Centrali PWK, które nie nadchodziło.

Sikerka, 28.3.74

1) Dziubińska Bronisława - Wawaszczak
p. Ząbkowice Będzińskie.

2) a) Instrukterka III. stopnia, stop. PWK mł. przewodn.

b) Przydział organiz. (ostatni): RKU Będzin, Sączewskiego.

Funkcje: 1) instrukterka na obozie szkoleniowym dla Wiejskich Kobiet w celu przygotowania ich do obrony kraju - Warszawa, ul. Okopowa - od 25. stycznia do 16. lutego 1939r. - Komendantka kursu - st. przew. Spasowska.

2) 1.3.1939r. zgłoszenie się do pracy w PWK w Będzinie - przełożona instr. Zofia Henajer - Biała, kol. pracy: Żyłka Antonina - Biskup. Pracowników RKU - nazwisk nie pamiętam - było dwóch: kapitan i kapral. Gorączkowa praca bezpłatna, organizowanie wykładów, odczytów na wypadek wojny - w Perzobce, Łagiszy, Regeźniku, - zorganizowanie hufców szkolnych w Czeladzi i w szkole podstawowej w Piaskach. Wykłady i szkolenie dziewcząt. Praca płatna - otrzymywałam od burmistrza m. Czeladzi - (30 zł. miesięcznie).
Koncentracja instrukterek w Warszawie, ul. Grzybowska 24. czerwiec 1939r. Szkolenie - wykłady - zapoznanie się z sytuacją polit. Polski - konieczność służby pomocniczej kobiet w obronie kraju.
2. czerwiec 1939r. koncentracja hufców szkół średnich na Centurki - Łazy p. Zawiercie - Kom. Rejzowa Zawadzka. Moja funkcja: komendantka kompanii w składzie 60. osób.
13. lipiec 1939r. - Obóz D.P.S. w Godowie - komendantką p. Sadowska. Pełniłam funkcję instruktorki. Stacjonowałyśmy na pograniczu Czech. Trwał do 1. sierpnia 1939r.
Przeszkolenie wojskowe administracji ogólnej zdobyłam we Lwowie - Sniepków od 3. sierpnia do 28.08.1939r.
Byłam uczestniczką a zarazem pełniłam funkcję szefa kursu, za co otrzymałam stopień mł. przewodniczki. Urzędowa nominacja miała być przesłana do Komendy Rejonu. - Wojna wisiała na włosku.
Komendantką była Maria Krukówna.
30. sierpnia i 31. oraz 1. wrzesień spędziłam w Komendzie Powiatowej. Mobilizacja się zbliżała. Ja czekałam na wezwanie Centrali PWK, które nie nadezło.

3. września 1939r. - masowa ewakuacja, gdyż Niemcy zbliżali się do Będzina. To była niedziela - noc bezsenne spędzona na warcie, a potem reszka wyjazdu. Pożegnałam się z rodziną i podczas bombardowania biegłam na stację. Przejścia tych dni mam opisane w pamiętniku.

9. września Niemcy zajęli pociąg, którym jechałam.

Posiadam dokumenty wykształcenia PWK, zdjęcia i notatki w pamiętniku. Nazwiska swoich przełożonych wymieniam oprócz jednego, pięknej postaci Marii Zawodzińskiej, która porywała swoją wymową i zapalen do czynu w pracy PWK.

Przepraszam - nie wymieniam Stanisławy Karnasiewicz, która była komendantką kursu III. stop. dla instruktorek.

Podczas okupacji do konspiracji nie należałam. Szukałam kontaktów na próżno - kiedy zdawało mi się, że będę mogła zacząć pracować - nastąpiło masowe aresztowanie znajomych.

Do Oświęcimia byłabym się dostała przez brawurę i głupotę gdyby nie moja siostra, która ubłagała Marię W. zagroziła niemką - żeby dała spokój i nie denuncjowała mnie.

Podczas okupacji ponogłam bezintereseownie paru osobom w otrzymaniu na miejscu pracy zamiast wyjazdu do Niemiec. Słuchałam radia.

Wiadomości puszczałam w obieg. To wszystko.

M.K.

WARSZAWA
Boonista

PHK.
Bzdry

I Nazwiskowe dane informacyjne d. 2

26 51

PWR

Bedzin

Wawszerek Bratni Nawra Zuzanna Dzinbirska

nr. ...
wykrot
Zawid

poosta Zgblowice Bedzinski

PWR

nr. ...
prad.

Popotowia

Kamp 12

Ktka HS i Impenke / frankige na Kurzie dla kobiet wyshod
w Cielach w Prastand / Wore Okopane 1/1 39

od 1. III 39 zafarsa ry do pracy PWR u Kole Bedzin

organizowan od emyter w Poryba, Lapieny Rogoz

gongorkowa prace

Koncentracja w mrtu wosa ul Graybartha vi 39

Kuro Golum rajost. Lwos-Snopka 3-28 VIII 39

30 31 VIII i 1 IX w K-dzie Paw Bedzin ; wreketa na werwan

2/3 IX na Waciu u K-dzie Paw
wzrost wyjarciu

Samo pomoc - wszyscy wiadomości wcielają do

Konspiracja

Smękała nie prosiła kontaktów
kiedy miała zacząć pracować, nastę-
pity masowe aresztowanie znajomych

rel. 26/51

Prvx

Wawerszak Bronisława -
imię w Bydżimie
2. maja 1945

rel.

mg rel Zytarski organizator z B Waw-
erszak. zebranie inf. Melnik w szkole
podst. w Cieladzi - Komic VI 39

Wawrzecak Bronisława - Dziubinska
(Zamowa)

ARCHIWUM
Młody Związek
nr 26 Slask
data wpływu 11. 1939

pr. Zg. Elżbieta Wawrzecak

PIWK. m. 1939

Pop. 1939

IX 39

Wawrzecak

Kurs admu. woj. 1939

WYKONANO W WARSZAWIE